

Opmærksomhed på bevægelse - et perspektivskifte på læring i idræt: Anmeldelse af: Gunn Nyberg / Ways of knowing in ways of moving : A study of the meaning of capability to move (228 s.). Stockholm: Stockholm University, 2014. (ISBN: 978-91-7447-843-3)

Svendler Nielsen, Charlotte

Published in:
idrottsforum.org

Publication date:
2017

Document version
Også kaldet Forlagets PDF

Citation for published version (APA):
Svendler Nielsen, C. (2017). Opmærksomhed på bevægelse - et perspektivskifte på læring i idræt: Anmeldelse af: Gunn Nyberg / Ways of knowing in ways of moving : A study of the meaning of capability to move (228 s.). Stockholm: Stockholm University, 2014. (ISBN: 978-91-7447-843-3). *idrottsforum.org*, 1-3.

Opmærksomhed på bevægelse – et perspektivskifte på læring i idræt

idrottsforum.org/svecha_nyberg170309/

9/3/2017

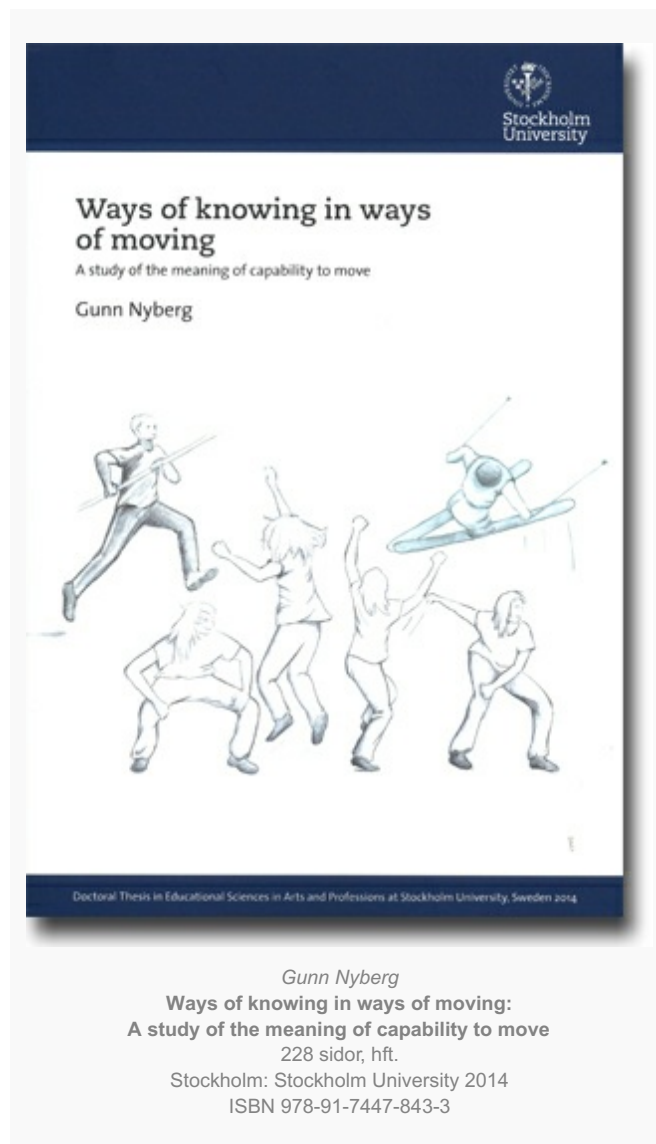
Charlotte Svendler Nielsen

Institut for Idræt og Ernæring, Københavns Universitet

Gunn Nyberg har i ph.d. afhandlingen *Ways of knowing in ways of moving: A study of the meaning of capability to move* undersøgt betydningen af fænomenet 'capability to move' i forskellige idrætslige kontekster, men med det formål at udvikle viden som kan anvendes i idrætsundervisning. Nyberg lægger i afhandlingen ud med at spørge: Hvad er det man 'ved', når man ved, hvordan man skal bevæge sig på meget specifikke og komplekse måder, og hvordan kan denne viden beskrives? Hun er både gået tæt på at undersøge, hvordan en gymnasieklasse lærer en ny bevægelse og hvordan udøvere, som er meget dygtige i et felt, er blevet så dygtige. Hun kobler viden om de forskellige processer og oplevelser til at synliggøre, hvordan man kan blive en kompetent udøver i idræt generelt.

Nybergs baggrund som idrætslærer og erfaring som underviser på en videregående uddannelse i idræt har haft indflydelse på hendes ønske om at undersøge, hvordan man bedst underviser i færdigheder og hvordan man vurderer elevernes færdigheder og deres læring af færdigheder. Det vil sige, at hun undersøger et spørgsmål, som er opstået i hendes egen praksis, og med det formål at udvikle og kvalificere praksis. Spørgsmålet om, hvordan man bedst underviser i faget, optager de fleste idrætslærere. Undersøgelsen har derfor en generel relevans og kan forhåbentlig bidrage til den ønskede udvikling af forståelsen af, hvad det er man skal lære, hvordan man bedst gør det og hvordan man vurderer, hvad eleverne har lært. Gennem undersøgelsen ønsker Nyberg netop også at lægge op til en sådan mere overordnet diskussion af formålet med idrætsfaget (i Sverige kaldet "Idrott och hälsa").

Afhandlingen har form af en artikelsamling, hvor de fire artikler på udgivelsestidspunktet alle er publiceret i internationalt anerkendte idrætsvidenskabelige tidsskrifter (de tre i pædagogisk orienterede tidsskrifter og en i et kvalitativt metodeorienteret tidsskrift). En artikel beskriver det teoretiske og metodologiske grundlag for tre gennemførte empiriske studier, hvis resultater præsenteres i hver sin artikel. Et studie har fokus på gymnasieelever, som er i gang med at lære en ny bevægelse ('house-hopping') og hvad det mere specifikt vil sige at mestre denne bevægelse udover bare at kunne udføre den. De to andre studier beskriver, hvilken viden eliteatleter har udviklet for at kunne mestre bevægelser i henholdsvis stangspring og skiløb. Kappen omkring artiklerne rummer en meget grundig beskrivelse af konteksten (hvad er et skolefag, hvad er et fags formål og hvordan har idræt som skolefag udviklet sig historisk i Sverige?), og et review, hvor Nyberg undersøger, hvad anden forskning har vist, at mål med idrætsundervisning er og hvad man kan lære i idræt. Disse indledende afsnit summeres op i en forundring over, at praktisk viden synes mindre værdifuld end teoretisk viden, at den praktiske gørem ikke anses for at være læring, at

det at være god til idræt er noget du er, fremfor noget du kan blive og praktisk kunnen bliver vurderet, men hvordan denne kunnen vurderes, foregår meget implicit. Dette er afsættet for undersøgelsens fokus på at gøre den praktiske viden i idræt mere eksplicit med det formål bedre at kunne diskutere og have indflydelse på, hvad det er man kan vide og lære i idræt.

I undersøgelsen anlægger Nyberg "et praksisbaseret epistemologisk perspektiv" på fænomenet 'capability to move'. Med dette perspektiv udfordrer hun mere traditionelle forståelser af mentale og kropslige færdigheder som uafhængige og viden forstået som adskilt i teoretisk og praktisk viden. Sammenhængen mellem det mentale og det kropslige er efterhånden anderkendt indenfor mange forskningsområder, også hos neurofysiologer, som med baggrund i deres studier af, hvordan en hjerne fungerer understreger, at en adskillelse af motorik og kognition er kunstig og ikke afspejler den måde, hjernen arbejder på. Ifølge Jens Bo Nielsen (i Kunststyrelsen, 2011, p.12) er hjernen "udviklet på baggrund af interaktion mellem kroppen og omgivelserne, og alle vores kognitive funktioner er dybest set funderede i vores forståelse af os selv i den verden, der omgiver os, og de muligheder, vores krop giver os for at interagere med de omgivelser." Det nye hos Nyberg er, at hun insisterer på at anvende termen 'knowing' om også den færdighedsmæssige dimension af bevægelse. Bevægelsesfærdigheder er viden og ikke bare kunnen og med termen 'knowing' lægger hun vægt på denne sammenhæng.

Nyberg har gennemført et stort empirisk-baseret forskningsarbejde i tre forskellige kontekster: Idrætsundervisning i gymnasiet ('upper secondary') og eliteudøvere i henholdsvis stangspring og freestyle skiløb. I gymnasiekonteksten har hun gennemført et såkaldt 'Learning Study', hvor hun som forsker og et antal lærere sammen har undersøgt, hvad der er den bedste måde at undervise i et specifikt læringsmål på. Hun har med den undersøgelse også haft fokus på betydningen af at lære at mestre en specifik ny bevægelse. I studierne af stangspringere og skiløbere har hun gennemført video observationer og 'Stimulated Recall interviews,' hvor optagelserne er blevet benyttet til en samtale om praksissituationer retrospektivt.

Samlet set viser undersøgelseerne også, at en sprogliggørelse af det særlige (kvaliteten) ved en bevægelse kan bidrage til at lære at mestre den.

Afhandlingen er teoretisk bredt funderet med afsæt i både humanistiske og neurofysiologiske teorier som grundlag for et valg om hovedsageligt at basere studierne af viden i bevægelsespraksis på begreber hentet fra Gilbert Ryle ('knowing how'), Michel Polanyi ('tacit knowing') og Donald Schön ('practical knowing'). Nyberg benytter termen 'capability' synonymt med termen 'knowing' og begrundet dette med, at i den svenske læreplan for idræt er læringsmålene beskrevet som fagspecifikke 'capabilities.'

Gennem grundige analyser af et stort empirisk materiale fra de tre kontekster når Nyberg frem til, at det er muligt at beskrive den viden udøverne udvikler, som et antal forskellige mere specifikke vidensmåder relateret til de bevægelser, hun har valgt at undersøge. I studiet gennemført med en gymnasieklasse, hvor hun undersøger, hvad der skal til for at lære bevægelsen 'house-hopping' viser det sig, at eleverne bruger forskellige udtryk for deres forståelse af kvaliteten i den specifikke bevægelse fra mere konkret beskrivende til metaforiske udtryk (for eksempel "a counter-clockwise rotation on the ground," "a high jump in a tube" og "as an explosive air-borne rotation embracing the sky"). Samlet set viser undersøgelseerne også, at en sprogliggørelse af det særlige (kvaliteten) ved en bevægelse kan bidrage til at lære at mestre den. Samtidig er det også vigtigt at fokusere på at give mulighed for at opleve bevægelsen, og lignende bevægelser, på forskellige måder for at blive præcis med, hvad der er det særlige for den specifikke bevægelse. De forskellige vidensmåder, som Nyberg finder frem til, foreslår hun at benytte som inspiration til at beskrive læringsmål i idrætsfaget og som grundlag for en international diskussion af, hvad kunnen ('ability') i faget kan betyde. Kunne opmærksomhed på forskellighed i måder at udføre en bevægelse for eksempel føre til et perspektivskifte, der ville gøre, at undervisning i faget kommer til at handle om at give muligheder for at opleve bevægelser på forskellige og mere og mere komplekse måder?

Nybergs forskningsarbejde berører også diskussionen om fagets status. Hendes fokus på praksis som viden, og hvad det vil sige, bidrager til en dybere forståelse af, hvad det er man kan lære i idrætsfaget. Derfor kan undersøgelsen forhåbentlig også bidrage til at øge status for faget som et dannelsesfag, og ikke bare et fag, der ses som en tiltrængt pause fra de mere væsentlige skolefag, eller som i bedste fald anses for at kunne bidrage til børn og unges sundhed (Rønholt & Herskind, 2007). Et videre perspektiv som kunne være interessant at anlægge, når hun har fokus på 'capabilities', kunne være at forholde undersøgelseerne til Martha Nussbaum og Amartya Sen's 'Capabilities Approach' (CA) (1998). Det er dog en anden forståelse af begrebet 'capability' som præsenteres hos dem, men da det er en teori udviklet i tråd med diverse internationale organisationers fokus på menneskerettigheder

og gode liv, kunne den bidrage til at styrke Nybergs mere overordnede ambition om at se idræt som et fag med et læringspotentiale, som er bredere end færdighederne i sig selv – hvilke muligheder udvides livet med, når man er god til kropslige færdigheder? Det man kan lære i idræt ligger i tråd med de 'capabilities', som Nussbaum (2011) kalder "bodily health," "bodily integrity," "senses, imagination, thought," "emotions," "practical reason," "affiliation," "play" and "control over one's environment."

Når man undersøger 'capabilities', er der andre faktorer end elevernes færdighedsmæssige udgangspunkt, som har betydning for deres læringsmuligheder. Disse faktorer handler om den diversitet der findes i en hvilken som helst skoleklasse i forhold til kulturel og social baggrund, tidligere erfaringer med bevægelse, præferencer i forskellige aktivitetsområder og dermed måder at forholde sig til forskellige opgaver og undervisningsstrategier. Nyberg når i studiet af både gymnasieelever og eliteudøvere frem til, at de har forskellige måder at lære den samme bevægelse på. Det kunne være spændende i fremtidige undersøgelser at forbinde denne viden med et større fokus på kropslighed ('embodiment') som begreb og udgangspunkt for analyser, der ville kunne indfange denne forskellighed. Den enkeltes kropslighed kan have betydning for oplevelser, meningsskabelse og i sidste ende hvad det bliver muligt at lære. En sådan kobling mellem 'capabilities' i den Nussbaumske forståelse og kropslighed kan også bidrage til at vise, hvordan den kropslige læring kan række udover selve aktiviteten (Anttila & Svendler Nielsen, 2017).

Copyright © Charlotte Svendler Nielsen 2017

Anttila, E. & Svendler Nielsen, C. (2017 in print). Dance and the quality of life at schools: A Nordic perspective. In K. Bond & S. Gardner (Eds.), *Dance and the quality of life*. Dordrecht: Springer.

Herskind, M., & Rønholt, H. (2007). Idræt, krop og bevægelse mellem sundhed og dannelse. *Utbildning & Demokrati – tidsskrift för didaktik och utbildningspolitik*, 16(2), 73.

Kunststyrelsen. (2011). *Fysisk aktivitet og læring- en konsensuskonference*. Kulturministeriets Udvalg for Idrætsforskning.

Nussbaum, M. & Sen, A. (1993). *The quality of life*. Oxford: Oxford University Press.

Nussbaum, M. (2011). *Creating capabilities: The human development approach*. Cambridge: Belknap Press.